

Rapport

Rapport naar aanleiding van een klacht over de regionale politie-eenheid Rotterdam.

Datum: 23 september 2013

Rapportnummer: 2013/0123

Feiten

Op 15 februari 2012 werd verzoeksters neef door de politie aangehouden op de parkeerplaats bij haar woning. Verzoekster ging er naar toe en vroeg aan een van de politieambtenaren wat er aan de hand was.

Op enig moment werd verzoekster zelf aangehouden en meegenomen naar het politiebureau in Gorinchem, waarna zij werd overgebracht naar het politiebureau te Dordrecht.

Nadat haar broer voor haar een transactievoorstel had geaccepteerd en de boete had betaald, hoorde verzoekster de volgende ochtend van de politie dat zij naar huis mocht.

Verzoekster heeft een klacht ingediend bij het toenmalige regionale politiekorps Zuid-Holland-Zuid. Omdat zij niet tevreden was met het oordeel van de korpsbeheerder, wendde zij zich tot de Nationale ombudsman.

Klacht

Verzoekster klaagt erover dat de politie haar niet heeft geïnformeerd omtrent het schikkingsvoorstel van het Openbaar Ministerie en zonder haar medeweten de betaling van haar broer hiervan heeft geaccepteerd.

Tevens klaagt zij erover dat zij bij insluiting in het politiebureau in het bijzijn van een mannelijke agent haar beha uit moest trekken en haar hoofddoek af moest doen.

Visie verzoekster

Verzoekster stelt dat de politie haar niet heeft verteld waarom zij is aangehouden en dat zij evenmin is verhoord. De volgende dag hoorde zij van haar broer dat hij € 170,00 voor haar heeft betaald en dat ze toen naar huis mocht. Zij heeft ook niets ontvangen of getekend.

Voorts stelt verzoekster dat zij op het politiebureau in het bijzijn van mannelijke politieambtenaren haar hoofddoek moest afdoen en haar beha moest uittrekken.

Een maand later heeft verzoekster aangifte gedaan tegen de betrokken politieambtenaren. Op dat moment heeft zij aangegeven dat zij zich onrechtvaardig behandeld voelde en dat zij het geldbedrag terug wilde hebben. De politie zou haar toen hebben laten weten dat ze daarvoor bij het Openbaar Ministerie moest zijn. Het Openbaar Ministerie liet haar echter weten dat verzoekster het geld niet terug kon krijgen omdat zij door de betaling akkoord zou zijn gegaan met het transactievoorstel.

Verzoekster wil graag excuses van de politie en wil het bedrag van € 170,00 terug.

Visie politie

De geldboete

De politiechef (die met ingang van 1 januari 2013 verantwoordelijk is voor de eenheid Rotterdam, waaronder ook Gorinchem en Dordrecht vallen) heeft bij brief van 22 april 2013 laten weten dat er geen contact is geweest met verzoekster over de door haar te betalen boete. Nadat het Openbaar Ministerie had besloten dat de strafzaak tegen verzoekster kon worden beëindigd door het betalen van een boete van € 170,00, heeft de broer van verzoekster dit bedrag betaald.

In de dagelijkse politiepraktijk komt het vaker voor dat een ander dan de verdachte de boete betaalt, aldus de politiechef. Met het betalen van de boete wordt strafvervolgning voorkomen. De politiechef acht de klacht niet gegrond.

Wel is de politiechef van mening dat het zorgvuldiger was geweest wanneer het transactievoorstel van te voren met verzoekster was besproken.

Het uittrekken van de beha

Ten aanzien van de klacht over het moeten uittrekken van haar beha heeft de politiechef aangegeven dat hij het standpunt onderschrijft dat de korpsbeheerder tijdens de interne klachtbehandeling heeft ingenomen. De korpsbeheerder heeft toen gesteld dat elke binnengekomen arrestant in het kader van de veiligheid wordt verzocht zijn zakken te legen, zijn sieraden af te doen en bepaalde kledingstukken uit te trekken dan wel af te doen. Onder de niet toegestane kledingstukken vallen onder andere hoofddoeken, riemen, veters en beha's. Dit is vastgelegd in de huisregels die gelden voor de arrestantenafdeling. Nadat betreffende kledingstukken/sieraden zijn afgenomen, wordt de arrestant gefouilleerd.

Volgens een betrokken vrouwelijke arrestantenbewaarder is verzoekster gewezen op de ter plekke aanwezige voorziening om ongezien haar beha uit te doen. In het arrestantencomplex is een hokje waarvan de toegangsdeur kan worden afgeschermd met een gordijn. De vrouwelijke arrestantenbewaarder heeft voorts verklaard dat zij nooit meegaat het hokje in. Achter haar staan wel twee mannelijke arrestantenbewaarders, maar die zien niet wat er zich in het hokje afspeelt. Het komt echter vaker voor dat vrouwelijke arrestanten er zelf voor kiezen om niet het hokje in te gaan, en net als verzoekster, de beha in aanwezigheid van politieambtenaren "binnendoor" uit te trekken. Hierdoor zien de aanwezige mannelijke politieambtenaren niets wat niet gewenst is, aldus

de korpsbeheerder.

De betrokken politieambtenaren hebben verklaard dat zij niet met zekerheid kunnen zeggen of verzoekster gebruik heeft gemaakt van het bewuste hokje. Zij verklaren echter stellig dat verzoekster dit wel is aangeboden.

Volgens de politiechef is het de keuze van verzoekster geweest om haar beha uit te trekken op een plek waar mannelijke arrestantenbewaarders dit mogelijk konden zien. Het op deze wijze uittrekken van haar beha is niet in opdracht van de politiemedewerkers gebeurd. De politiechef acht de klacht ongegrond.

het afdoen van de hoofddoek

Het afdoen van een hoofddoek heeft wel plaatsgevonden in opdracht en in aanwezigheid van mannelijke arrestantenbewaarders. De politiechef acht dit geen ongebruikelijk of ongewenste situatie, gelet op de voor de arrestantenafdeling geldende veiligheidsvoorschriften. Dit laat men zoveel mogelijk gebeuren in aanwezigheid van vrouwelijke arrestantenbewaarders, maar het kan helaas voorkomen dat er geen vrouwelijke arrestantenbewaarder aanwezig is. De politiechef acht de klacht op dit punt ongegrond.

Desgevraagd heeft de klachtencoördinator namens de politiechef laten weten dat er naar wordt gestreefd om altijd een vrouwelijke arrestantenbewaarder in dienst te hebben. Door omstandigheden lukt dit echter niet altijd. Wanneer er geen vrouwelijke arrestantenbewaarder aanwezig is, gebeurt het regelmatig dat een vrouwelijke politieambtenaar van de surveillancedienst naar binnen wordt geroepen in verband met de zorg voor een vrouwelijke arrestant. In dit geval was er geen vrouwelijke arrestantenbewaarder meer aanwezig op het moment dat verzoekster haar hoofddoek moest afdoen, anders was dat zeker in haar bijzijn gebeurd, aldus de klachtencoördinator.

Beoordeling

I Ten aanzien van de geldboete

1. Het beginsel van fair play houdt voor bestuursorganen in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten. Dit brengt mee dat een burger zodanig is geïnformeerd dat hij weet wat zijn rechten en plichten zijn in een procedure.
2. Gebleken is dat er in onderhavige zaak geen contact is geweest met verzoekster over het transactievoorstel en dat de zaak is afgedaan met verzoeksters broer, die de boete voor haar heeft betaald. Dit betekent dat verzoekster in het geheel niet is geïnformeerd over de opties die zij als verdachte had en over de consequenties die het aanvaarden van het transactievoorstel voor haar heeft. Zij is dus niet voor de keuze gesteld om

strafrechtelijke vervolging door betaling van de geldboete te voorkomen dan wel de dagvaarding af te wachten en de rechter in een strafrechtelijke procedure te laten beslissen. In tegenstelling tot hetgeen burgers regelmatig veronderstellen, wordt ook een transactie vermeld op de justitiële documentatie.

3. Het komt de Nationale ombudsman niet onjuist voor dat een ander dan de verdachte de mogelijkheid heeft om de boete te betalen. De verdachte moet daar echter wel mee instemmen nadat hij of zij adequaat is geïnformeerd over de consequenties van het al dan niet accepteren van een transactievoorstel. Dat de afhandeling van de strafzaak in dit geval geheel buiten verzoekster om is gegaan, baart de Nationale ombudsman dan ook grote zorgen.

Nu verzoekster niet de gelegenheid heeft gekregen om een weloverwogen keuze te maken tussen het accepteren van het transactievoorstel (het betalen van de boete) en het aan de rechter voorleggen van de zaak, heeft de politie gehandeld in strijd met het vereiste van fair play.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

4. Het voorgaande geeft de Nationale ombudsman aanleiding tot het doen van twee aanbevelingen:

De politiechef wordt in overweging gegeven om ervoor zorg te dragen dat binnen de politie-eenheid bekend wordt dat het betalen van een geldboete in het geval van een transactie pas kan plaatsvinden nadat de verdachte hiermee heeft ingestemd en nadat hij adequaat is geïnformeerd over de consequenties van het al dan niet accepteren van het transactievoorstel.

Voorts wordt de politiechef in overweging gegeven om de transactie ongedaan te maken en de geldboete terug te betalen aan verzoeksters broer, waarna het door de politie opgemaakte proces-verbaal opnieuw door het Openbaar Ministerie kan worden beoordeeld.

II Ten aanzien van het uittrekken van de beha

1. Ingevolge artikel 28 van de Ambtsinstructie (zie Achtergrond) wordt de arrestant voorafgaand aan zijn of haar insluiting gefouilleerd en kunnen voorwerpen en kledingstukken die een gevaar vormen voor de veiligheid van de arrestant of voor anderen worden ingenomen.

Deze insluitingsfouillering is te beschouwen als een maatregel in het belang van de veiligheid van een ieder in het cellencomplex en de bescherming van de in te sluiten persoon en mag standaard worden verricht. Bij de kledingstukken die de ambtenaar op grond van artikel 28 mag innemen, moet worden gedacht aan schoenveters, sjaals,

broekriemen en beha's. Het onderzoek dient zoveel mogelijk te worden uitgevoerd door een ambtenaar van hetzelfde geslacht als degene die aan het onderzoek wordt onderworpen.

2. De Nationale ombudsman heeft niet kunnen vaststellen wat er precies is gebeurd toen verzoekster haar beha diende uit te trekken. Verzoekster stelt dat zij in het bijzijn van mannelijke arrestantenbewaarders haar beha heeft moeten uittrekken, terwijl de arrestantenbewaarders stellen dat vrouwelijke arrestanten altijd de mogelijkheid krijgen om dit in een hokje te doen, waar een gordijn voor wordt geschoven, zodat arrestanten ongezien hun beha kunnen uittrekken.

Nu er geen feiten of omstandigheden zijn op grond waarvan meer waarde wordt gehecht aan de ene lezing boven de andere, kan de Nationale ombudsman zich niet uitspreken over deze klacht.

De Nationale ombudsman onthoudt zich van het geven van een oordeel over de klacht.

III Ten aanzien van het afdoen van de hoofddoek

1. Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op vrijheid van godsdienst is neergelegd in verdragen en de Grondwet. Dit grondrecht brengt met zich mee dat de politie aan arrestanten zoveel mogelijk ruimte moet geven voor religieuze uitingen, zoals het dragen van een hoofddoek.

2. Enerzijds dient de politie het recht op vrijheid van godsdienst te respecteren. Vrouwen die vanwege hun geloofsovertuiging een hoofddoek dragen en gedwongen worden in aanwezigheid van mannen hun hoofddoek af te doen, ervaren dit als bijzonder vernederend. Zij schamen zich en voelen zich letterlijk blootgesteld en onbeschermd.

De politie is anderzijds verantwoordelijk voor de veiligheid van degenen die zijn ingesloten en voor de veiligheid van eigen medewerkers. Zoals onder II.2 is gesteld, brengt dit met zich mee dat voor personen die worden ingesloten regels gelden over het in bewaring nemen van kledingstukken en scherpe voorwerpen met als doel de veiligheid van de betrokkene en medewerkers te waarborgen. De Nationale ombudsman heeft zich hierover eerder uitgesproken in zijn rapport 2010/238.

De Nationale ombudsman acht het op zich gerechtvaardigd om bij insluiting een hoofddoek in te nemen. Uit de ambtsinstructie kan worden afgeleid dat het innemen van die hoofddoek zoveel mogelijk wordt uitgevoerd door een politieambtenaar van hetzelfde geslacht. De politiechef heeft gesteld dat altijd geprobeerd zal worden om het afdoen van de hoofddoek in aanwezigheid van een vrouwelijke arrestantenbewaarder te laten plaatsvinden. Het kan volgens de politiechef echter voorkomen dat er geen vrouwelijke arrestantenbewaarder (meer) aanwezig is, zoals in deze zaak het geval was. Namens de politiechef is nog gesteld dat altijd geprobeerd wordt vrouwelijke arrestantenbewaarders in

dienst te hebben.

3. De Nationale ombudsman oordeelt dat de politiechef de verplichting heeft om zich er voor in te spannen dat er voldoende mannelijke en vrouwelijke arrestantenbewaarders in dienst zijn om bepaalde handelingen door arrestantenbewaarders van hetzelfde geslacht als dat van de ingeslotene te kunnen laten uitvoeren. In de praktijk kan het echter voorkomen dat dit niet altijd haalbaar is. In dit geval heeft de politiechef de Nationale ombudsman er niet voldoende van kunnen overtuigen dat het niet mogelijk was dat verzoekster haar hoofddoek zou afdoen in bijzijn van een vrouwelijke arrestantenbewaarder. Bij de insluitingsprocedure was immers aanvankelijk een vrouwelijke arrestantenbewaarder aanwezig en het is niet duidelijk geworden waarom deze vrouwelijke arrestantenbewaarder de insluitingsprocedure niet heeft kunnen voltooien. De Nationale ombudsman oordeelt dan ook dat de politie-eenheid zich onvoldoende heeft ingespannen om het recht op vrijheid van godsdienst te respecteren.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

4. het voorgaande geeft de Nationale ombudsman aanleiding tot het doen van een aanbeveling.

De Nationale ombudsman is zich er van bewust dat het probleem zoals zich dat in deze situatie voordoet, breder leeft. Zo spelen aspecten van privacy en integriteit van de in te sluiten persoon ook een rol bij de foullering en bij het ontkleden van een ingeslotene. Gelet op het feit dat dit probleem zich niet alleen in de eenheid Rotterdam voordoet maar ook binnen andere eenheden, doet de Nationale ombudsman de korpschef van de Nationale politie de aanbeveling zorg te dragen voor waarborgen dat de politie-eenheden voldoen aan de inspanningsverplichting om voldoende mannelijke en vrouwelijke politieambtenaren en/of arrestantenbewaarders beschikbaar te hebben, zodat de verschillende taken uitgevoerd kunnen worden door politieambtenaren en/of arrestantenbewaarders van hetzelfde geslacht als dat van de ingeslotene.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de politie-eenheid Rotterdam, die wordt aangemerkt als een gedraging van de politiechef, is:

Gegrond ten aanzien van het accepteren van het transactievoorstel door verzoeksters broer, wegens schending van het vereiste van fair play;

Gegrond ten aanzien van het laten afdoen van de hoofddoek in bijzijn van een mannelijke arrestantenbewaarder, wegens schending van het behoorlijkheidsvereiste dat grondrechten, in dit geval het recht van vrijheid op godsdienst, worden gerespecteerd;

Ten aanzien van het laten uittrekken van verzoeksters beha in bijzijn van een mannelijke arrestantenbewaarder onthoudt de Nationale ombudsman zich van het geven van een oordeel.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman geeft de politiechef van de eenheid Rotterdam in overweging om ervoor zorg te dragen dat binnen de politie-eenheid bekend wordt dat het betalen van een geldboete in het geval van een transactie pas kan plaatsvinden nadat de verdachte hiermee heeft ingestemd en nadat hij adequaat is geïnformeerd over de consequenties van het al dan niet accepteren van het transactievoorstel.

Voorts wordt de politiechef in overweging gegeven om de transactie ongedaan te maken en de geldboete terug te betalen aan verzoeksters broer, waarna het door de politie opgemaakte proces-verbaal opnieuw door het Openbaar Ministerie kan worden beoordeeld.

De Nationale ombudsman geeft de korpschef van de Nationale politie in overweging zorg te dragen voor waarborgen dat de politie-eenheden voldoen aan de inspannings-verplichting om voldoende mannelijke en vrouwelijke politieambtenaren en/of arrestantenbewaarders beschikbaar te hebben, zodat de verschillende taken uitgevoerd kunnen worden door politieambtenaren en/of arrestantenbewaarders van hetzelfde geslacht als dat van de ingeslotene.

De Nationale ombudsman,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

Achtergrond

Artikel 28 Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren:

"1. De ambtenaar onderzoekt de ingeslotene direct voorafgaand aan de insluiting, door het aftasten en doorzoeken van diens kleding op de aanwezigheid van voorwerpen die tijdens de insluiting een gevaar voor de veiligheid van de betrokkene of voor anderen kunnen vormen.

2. Bij het aantreffen van voorwerpen als bedoeld in het eerste lid, neemt de ambtenaar deze in bewaring.

3. Het onderzoek, bedoeld in het eerste lid, wordt zoveel mogelijk uitgevoerd door een ambtenaar van hetzelfde geslacht als degene die aan het onderzoek wordt onderworpen."